

Høring - forslag til ny forskrift om politiattest i barnehager

Status

Innsendt til Utdanningsdirektoratet

Innsendt og bekreftet av instansen via e-post

Innsendt av

Nina Sollie

Innsendt dato

13. mars 2015

På vegne av

Øvre Eiker kommune

Målgruppe

Kommune (Offentlig)

Stilling

Rådgiver

✓ Jeg bekrefter at uttalelsen er sendt inn på vegne av hele kommunen.

1. Innledning

Utdanningsdirektoratet sender på høring et forslag om ny forskrift om politiattest i barnehager. Forskriften erstatter forskrift 16. desember 2005 nr. 1509 om politiattest i henhold til barnehageloven.

Forslaget innebærer i stor grad en videreføring av dagens regler om politiattest for ansatte og andre som oppholder seg i barnehager, men med noen innholdsmessige justeringer. Forskriften er endret for at forskriftsreguleringen skal samsvare med nye regler om barneomsorgsattest i politiregisterloven, ny straffelov og endringer i barnehageloven § 19.

I tillegg foreslår vi en del endringer av struktur og formuleringer i forskriften. Endringene er gjort for å gjøre reglene om politiattest klarere og lettere tilgjengelig for eiere og ansatte i barnehager og for kommunen som barnehagemyndighet. Dessuten har vi presisert enkelte krav for bedre å ivareta barnas behov for beskyttelse.

En av de største innholdsmessige endringene, sammenlignet med gjeldende forskrift fra 2005, er at ikke alle anmerkninger på politiattesten lenger medfører et absolutt yrkesforbud ved ansettelse. Forslaget til forskrift regulerer derfor hva slags vurdering barnehageeier skal gjøre hvis en attest viser anmerkninger som ikke innebærer yrkesforbud. Andre endringer vi foreslår er å fjerne 14-dagersregelen slik at også personer som innehar kortvarige vikariater må levere attest, å synliggjøre adgangen til fornyet vandelskontroll samt enkelte endringer i hva kommunen som godkjenningmyndighet kan og skal gjøre ved innhenting av attester.

Frist for innsending av høringsuttalelser til Utdanningsdirektoratet er 18. mars 2015. Vi ber om at høringsuttalelser leveres elektronisk på dette skjemaet. Våre høringer er åpne for alle, og alle som ønsker det kan sende inn uttalelser til oss.

Kunnskapsdepartementet fastsetter endelig forskrift etter den offentlige høringsrunden. Departementet tar sikte på at forskriften trer i kraft i forbindelse med ikrafttreddelsen av ny straffelov.

2. Bakgrunn for forslaget

Kunnskapsdepartementet har i oppdragsbrev 23-14 bedt Utdanningsdirektoratet om å utarbeide et forslag til ny eller revidert forskrift om politiattest i henhold til barnehageloven (forskrift om politiattest i barnehager). Det framgår av oppdragsbrevet at direktoratet skal

- harmonisere ny eller endret forskrift med ny politiregisterlov med forskrift og straffeloven av 2005
- ta stilling til om det er behov for gjeldende og eventuelt nye særreguleringer om politiattest på barnehageområdet som ikke framgår av det alminnelige regelverket i politiregisterloven

Bakgrunnen for oppdraget er at barnehageloven § 19 ble endret med virkning fra 1. august 2013 og at den nye politiregisterloven trådte i kraft 1. juli i år. Direktoratet har tidligere vurdert at lovendringene gjør det nødvendig å gjennomgå gjeldende forskrift om politiattest.

Direktoratet har gjennomgått dagens forskrift og vurdert hva det er behov for at en forskrift på området regulerer framover. I den forbindelse har vi fått innspill fra fylkesmennene, KS og PBL om utfordringer med gjeldende forskrift og behovet for regulering.

3. Gjeldende rett og lovendringene

Formålet med reglene om politiattest for personer tilknyttet barnehager er å forhindre overgrep eller skadelig innflytelse på barna, samt bidra til å øke tilliten til at barna tas hånd om av skikkede personer, jf. forarbeidene til § 19 (Prop. 120 L (2012-2013) punkt 3.3.2).

Barnehageloven § 19 inneholder derfor krav om å legge fram politiattest for alle som skal ansettes fast eller midlertidig i barnehage. I tillegg kan barnehageeier og kommunen som barnehagemyndighet kreve attest for andre personer som regelmessig oppholder seg i barnehagen eller har vesentlig innflytelse på driften. Politia testen som skal legges fram, er en barneomsorgsattest. Den skal inneholde opplysninger om personen er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av bestemmelser nevnt i politiregisterloven § 39. Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, er utelukket fra ansettelse i barnehager. Hvis politiattesten viser andre anmerkninger, må barnehageeier eller kommunen vurdere konsekvensene konkret. Bestemmelsen er også hjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler om politiattest i forskrift.

Bestemmelsen ble endret i fjor med virkning fra 1. august 2013. Før endringen skulle attesten for barnehageansatte kun inneholde opplysninger om seksuelle overgrep mot barn, jf. tidligere § 19. Bakgrunnen for endringen var at den nye politiregisterloven krever at det på politiattester til personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige (barneomsorgsattest), skal anmerkes flere lovbrudd enn det som fulgte av barnehageloven. Barnehageloven § 19 er fremdeles hjemmel for utstedelse av attest på barnehageområdet og regulerer yrkesforbudet, mens hva som skal anmerkes på attesten følger av politiregisterloven. Forhold som skal anmerkes på attesten, omfatter seksuallovbrudd, drap, grove voldslovbrudd, ran, mishandling i nære relasjoner, menneskehandel og grove narkotikalovbrudd.

Barneomsorgsattesten er en politiattest som er spesielt rettet mot personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige. Det er en avgrenset utvidende attest, slik at den viser nærmere bestemte straffbare forhold og både verserende og avsluttede saker. Den er uten tidsbegrensning for straffbare forhold som gjelder seksuelle overgrep og med tidsbegrensning for andre forhold. I høringsbrevet her bruker direktoratet begrepet politiattest i betydningen barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39.

4. Utdanningsdirektoratets vurderinger

4.1. Innledning

Utgangspunktet i revideringsarbeidet har vært det generelle regelverket om politiattester i politiregisterloven og politiregisterforskriften. I tillegg har det vært naturlig for direktoratet å sammenligne reglene om politiattest for barnehageansatte med reglene for ansatte i skolen. Reglene om politiattest i opplæringsloven § 10-9 og forskrift til opplæringsloven kapittel 15 ble endret i 2011 som følge av forslaget om ny politiregisterlov. Skoleregulverket er dermed allerede tilpasset politiregisterloven. I forslaget til ny forskrift har direktoratet blant annet lagt vekt på behovet for like regler om politiattest for ansatte i barnehage og skole der det ikke er grunn til ulik regulering. Vi har også lagt vekt på behovet for å videreføre mange av gjeldende forskrifts særreguleringer på barnehageområdet.

4.2. Ny eller revidert forskrift

Politiregisterloven gir regler om utstedelse av politiattester. Det er derfor i utgangspunktet ikke behov for at forskriften på barnehageområdet regulerer det som allerede følger av politiregisterloven med forskrift. Endringene i barnehageloven § 19 medfører også at en del regler i forskriften må formuleres annerledes. Et sentralt eksempel er bestemmelsen om virkningene av at det er anmerkninger på en attest. Den må endres fordi alle anmerkninger ikke lenger medfører yrkesforbud. I tillegg har tilbakemeldinger fra fylkesmennene vist at mange embeter og kommuner ønsker en klarere regulering av hva barnehager og kommuner skal og kan gjøre, både i forbindelse med innhenting av attest og når de skal vurdere hvilke konsekvenser anmerkninger skal få.

Behovet for å framheve noen regler spesielt for sektoren gjør at vi foreslår enkelte regler som medfører en dobbelregulering. Det er enten ved å forskriftsfeste noe som delvis følger av politiregisterloven eller politiregisterforskriften eller ved å henvise direkte i forskriften til de generelle reglene om politiattest. Se våre vurderinger om framgangsmåte ved ansettelse (punkt 4.7), behandling og taushetsplikt (punkt 4.10) og fornyet vandelskontroll (punkt 4.11.1).

Samlet sett har våre forslag til endringer et slikt omfang at vi har utarbeidet forslag om ny forskrift. At vi foreslår ny forskrift i stedet for å revidere den gamle, betyr at vi også har kunnet endre oppbygging av forskriften og inndeling av bestemmelsene basert på hva som naturlig hører sammen.

4.3. Formål og virkeområde

4.3.1. Gjeldende rett

Forskrift om politiattest i barnehager § 1 inneholder forskriftens formål og virkeområde. Formålet i forskriften § 1 er å «bidra til å hindre at barn utsettes for seksuelle overgrep i barnehagen». Forskriftens virkeområde er «alle godkjente og godkjenningspliktige barnehager».

4.3.2. Direktoratets vurderinger

Dagens formålsbestemmelse er snevrere enn formålet for utstedelse av barneomsorgsattester etter politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4, jf. § 39.

Politiregisterloven § 39 om barneomsorgsattest regulerer hvilke straffebud som skal tas med på en slik attest. Etter denne bestemmelsen skal for eksempel brudd på straffeloven § 162 (befatning med narkotika) anmerkes i samsvar med politiregisterloven § 40. Anmerkninger om brudd på volds- og narkotikalovgivningen oppfyller ikke forskriftens formål om «å bidra til å hindre at barn utsettes for seksuelle overgrep i barnehagen». Vi mener derfor at dagens formålsbestemmelse i forskriften ikke lenger er dekkende.

Formålsbestemmelser har som hovedhensikt å framheve og skape bevissthet om hvilke verdier, hensyn og mål loven eller forskriften særlig er ment å fremme. Videre kan formålsbestemmelser brukes som tolkningsmoment for enkelte bestemmelser i den gjeldende lov eller forskrift. Der brukere av forskriften her skal foreta skjønnsmessige vurderinger, angis vurderingstemaet i bestemmelsen. Vi mener at det derfor ikke er nødvendig å angi et eget formål i forskriften.

Det følger av § 1 at forskriftens virkeområde er «alle godkjente og godkjenningspliktige barnehager». Utdanningsdirektoratet mener det er viktig med en klar forskrift som gjør regelverket om politiattest lett tilgjengelig for barnehager og kommuner. En bestemmelse om virkeområde gjør det klart at vernet for barna gjelder uavhengig av hvilken type barnehage barna går i, og vi foreslår derfor å videreføre en bestemmelse om virkeområde.

Spørsmål 1: Støtter dere forslaget om å fjerne formålsbestemmelsen og videreføre en bestemmelse om virkeområde?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.4. Personkrets

4.4.1. Gjeldende rett

Kravet om attest i barnehageloven § 19 første ledd gjelder den som «skal ansettes fast eller midlertidig i barnehage». Ved lovendringen i 2013 ble ordlyden endret fra formuleringen «[d]en som skal arbeide i barnehage» til «[d]en som skal ansettes fast eller midlertidig i barnehage». Det følger av forarbeidene at departementet ikke mente å endre personkretsen det skulle kreves politiattest av, se Prop. 120 L (2012-2013) punkt 3.5.2.

Ordlyden omtaler ansettelse «i barnehage», og ikke «i barnehagen». Etter direktoratets syn må derfor første ledd forstås slik at det er krav om attest for personer som er fast eller midlertidig ansatt for å arbeide i barnehage, og ikke nødvendigvis ansatt i en bestemt barnehage. Det er liten grunn til at kravet kun skal gjelde for personer som formelt er ansatt i en bestemt barnehage, men ikke for eksempel for personer som formelt er ansatt i et barnehagekonsern eller i et vikarbyrå for å arbeide i barnehage generelt. At § 19 første ledd gjelder for alle personer som enten fast eller midlertidig er ansatt for å arbeide i barnehage, er for øvrig i tråd med departementets merknader til bestemmelsen. Her påpekes det at første ledd gjelder for «alt barnehagepersonale som har ulike arbeidsoppgaver i barnehagen, herunder personer i kortvarige vikariater, vikarer tilknyttet en mer etablert vikarordning (...)».

Det er i denne sammenhengen uten betydning om vedkommende er ansatt for å jobbe direkte med barna i barnehagen eller ikke. Kravet om attest før ansettelse gjelder med andre ord både for personer som skal jobbe direkte med barna og for personer som for eksempel skal drive renhold av barnehagen, utføre vaktmestertjenester i barnehagen eller være kjøkkenpersonell i barnehagen.

Etter forskriften § 2 andre ledd er det et unntak for kortvarige vikariater. Unntaket innebærer at det i dag ikke oppstilles noe krav om å innhente politiattest for vikarer med et vikariat på under to ukers varighet, se merknadene til bestemmelsen og departementets rundskriv F-08/2006.

Paragraf 19 andre ledd oppstiller i tillegg en regel om at barnehageeier kan kreve attest fra «andre personer som regelmessig oppholder seg i barnehagen eller som har en vesentlig innflytelse på barnehagens drift». Det var også etter den gamle barnehageloven § 19 tredje ledd adgang til å kreve politiattest for andre personer som regelmessig oppholdt seg i barnehagen. Den nye § 19 andre ledd utvider denne personkretsen til å gjelde andre personer som har en vesentlig innflytelse på barnehagens drift.

De to personkategoriene som er nevnt i § 19 andre ledd, er sidestilte. Det er følgelig ikke noe vilkår for å kreve politiattest av personer som har en vesentlig innflytelse på barnehagens drift, at de også regelmessig oppholder seg i barnehagen. I forarbeidene er det pekt på at anvendelsesområdet til § 19 andre ledd er personer som oppholder seg i barnehage og som over tid er i kontakt med barna. Dette innebærer for eksempel at det vil kunne kreves politiattest av en ansatt i en vaktmestertjeneste organisert utenfor barnehagen og som tilbringer mye tid i én eller flere barnehager, eller av en person som ikke er ansatt i barnehagen, men som for eksempel gir spesialpedagogisk hjelp i én eller flere barnehager. I tillegg kan bestemmelsen komme til anvendelse på blant annet «eier av barnehagen, eier av barnehagelokalet og familiemedlemmer som er til stede i familiebarnehagens åpningstid», se departementets rundskriv F-08/2006. Vurderingstemaet for om det skal innkreves attest i medhold av § 19 andre ledd er om personene som regelmessig oppholder seg i barnehagen eller som har vesentlig innflytelse på barnehagens drift, har mulighet til å være i direkte kontakt med barna, se Prop. 120 L (2012-2013) punkt 3.5.2.

4.4.2. Direktoratets vurderinger

Gjeldende forskrift § 2 andre ledd er etter endringen av barnehageloven § 19 blitt upresis og til dels utdatert, blant annet viser bestemmelsen til sivilarbeiderordningen som ble avviklet i 2012.

Videre er det etter direktoratets vurdering ikke lenger grunnlag for å opprettholde dagens unntak om at det ikke er krav til innhenting av politiattest for vikarer i kortvarige vikariater på under to ukers varighet. Ordlyden i barnehageloven § 19 første ledd angir fast eller midlertidig ansettelse som to likeverdige grunnlag for at det skal innhentes politiattest. Det er ikke nevnt i forarbeidene til lovendringen at det bør være et unntak for kortvarige vikariater på under to uker. Til sammenligning er det ikke et tilsvarende unntak etter opplæringsloven § 10-9, som oppstiller krav om politiattest for fast eller midlertidig ansatte i skolen.

Også i kortvarige vikariater er det mulig å opparbeide seg et tillitsforhold hos barna i barnehagen. Kravet om innhenting av politiattest er satt nettopp for å forhindre at slike tillitsforhold misbrukes. Vi mener derfor at det ikke foreligger tilstrekkelig tungtveiende grunner for å videreføre dagens unntak. Eventuelle praktiske ulemper en slik unntaksfri regel vil innebære for barnehageeiere som trenger vikarer på kort varsel, kan etter direktoratets syn ikke veie tyngre enn barnas beskyttelsesbehov. At beskyttelses- og tillitshensyn skal ha avgjørende vekt i denne forbindelse, framgår klart av forarbeidene, se Prop. 120 L (2012-2013) punkt 3.5.2 siste avsnitt.

På denne bakgrunn foreslår direktoratet ikke å videreføre dagens forskrift § 2 andre ledd. Etter vårt syn er hvem det skal innhentes attest av etter barnehageloven § 19 første ledd, tilstrekkelig presisert i ordlyden sammenholdt med lovforarbeidene. Vi foreslår imidlertid en presisering av hva det skal legges vekt på i vurderingen av om det skal innhentes attest for personer nevnt i barnehageloven § 19 andre ledd. Presiseringen er tatt inn i ny forskrift § 2 andre ledd.

Spørsmål 2: Hva mener dere om forslaget om å kreve politiattest for personer som er ansatt i kortvarige vikariater?

+ Positiv

Kommentar

I denne sammenheng er det viktig at søknader om politiattest behandles raskt, slik at det er mulig å få innhentet politiattest på relativt kort varsel.

4.5. Krav til attesten

4.5.1. Gjeldende rett

Attesten skal ikke være eldre enn tre måneder, jf. forskriften § 2 første ledd andre punktum. Tilsvarende krav gjelder attesten for ansatte i grunnskole og videregående skole og ved opptak til studier der studentene kan komme i kontakt med mindreårige, jf. forskrift til opplæringsloven § 15-1 første ledd andre setning og forskrift om opptak til høyere utdanning § 6-3 fjerde ledd.

4.5.2. Direktoratets vurderinger

Vi mener at regelen om at attesten ikke skal være eldre enn tre måneder, bør videreføres, se forslaget § 3. Med dette kravet sikrer man at nyere siktelser, tiltaler, vedtagelser og domfellelser kommer med. Kravet bør gjelde alle politiattester som kan kreves med hjemmel i § 19 og forskriften, herunder attester for personer som oppholder seg regelmessig i barnehagen og attester som kommunen som barnehagemyndighet skal eller kan kreve etter gjeldende forskrift § 4 andre og tredje ledd.

Spørsmål 3: Støtter dere forslaget om å videreføre at attesten ikke skal være eldre enn tre måneder?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.6. Yrkesforbud

4.6.1. Gjeldende rett

Yrkesforbudet for personer med en viss type anmerkninger er hjemlet i barnehageloven § 19. Tidligere var formuleringen at personer som var dømt for «seksuelle overgrep mot barn», var utelukket fra arbeid i barnehager. Ved lovendringen i 2013 ble ordlyden endret til «seksuelle overgrep mot mindreårige». Endringen er ikke direkte kommentert i forarbeidene, og direktoratet legger til grunn at den ikke var ment å innebære noen realitetsendring. Tilsvarende endring er gjort i opplæringsloven § 10-9 for å harmonisere med begrepsbruken i politiregisterloven.

For personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, åpnes det ikke for en vurdering av egnethet fra arbeidsgiveren ved ansettelse. Slike anmerkninger vil innebære et absolutt yrkesforbud i barnehager. Forskriften § 3 andre ledd angir «seksuelle overgrep mot barn» som overtredelser av straffeloven § 195, § 196, § 200 andre ledd, § 201 bokstav c og § 204a. De fire første bestemmelsene har vilkår om at fornærmede var under 14 eller 16 år. I § 204a defineres barn som personer som er eller framstår som under 18 år.

Opplæringsloven § 10-9 har samme yrkesforbud for ansatte i grunnskolen, skolefritidsordningen, leksehjelp, musikk- og kulturskolen og skolelignende aktivitetstilbud. Tidligere regulerte forskrift til opplæringsloven § 15-2 nærmere hvilke straffebud som medførte yrkesforbud. Etter revideringen av forskriften kapittel 15 i 2011 er «seksuelle overgrep mot mindreårige» ikke lenger nærmere regulert.

4.6.2. Direktoratets vurderinger

Direktoratet legger til grunn at departementet ved endringen av ordlyden fra «barn» til «mindreårige» ikke ønsket å endre yrkesforbudet for ansatte i barnehage. Yrkesforbudet i § 19 videreføres derfor for personer som er dømt for overtredelse av straffeloven § 195, § 196, § 200 andre ledd, § 201 bokstav c og § 204a. Videre mener vi at straffeloven § 201a, som ble inntatt i straffeloven etter at forskriften trådte i kraft, omfattes av ordlyden og medfører yrkesforbud. Disse bestemmelsene tilsvarer etter vår vurdering §§ 299, 301, 302, 303, 304, 305, 306 og 311 i den nye straffeloven av 2005.

Direktoratet har videre vurdert om yrkesforbudet bør være nærmere regulert i forskriften, slik det er i dag.

Vi mener at det ikke er behov for en oppramsing av alle forhold attesten skal inneholde, da dette framgår av politiregisterloven § 39. Når det gjelder hvilke overtredelser som er «seksuelle overgrep mot mindreårige», taler hensynet til tilgjengelighet for barnehageeier og en ensartet praksis i landets barnehager for at dette bør reguleres i forskrift. På den andre siden vil forskriftsregulering være mindre fleksibelt ved endringer i straffelovgivningen enn for eksempel et rundskriv fra direktoratet. Det tilsvarende yrkesforbudet for ansatte i grunnskole er heller ikke nærmere presisert i forskrift til opplæringsloven.

Direktoratet har fått flere henvendelser fra fylkesmenn og kommuner som også etter lovendringene ønsker klarhet i hvilke bestemmelser som medfører yrkesforbud. Vi mener derfor at det er behov for enten forskriftsregulering eller

veiledning knyttet til hvert enkelt straffebud. Et yrkesforbud i barnehager er svært inngripende for personen det gjelder. Det er viktig at forbudet er klart definert, slik at regelen er lett å praktisere for den som skal vurdere anmerkningene og er forutsigbar for den som skal framlegge attest. Vi har derfor utformet et forslag til bestemmelse om yrkesforbud, se forslaget § 5 første ledd. Vi ønsker høringsinstansenes syn på om det er behov for en slik regulering i forskriften.

I oppdraget fra departementet er vi bedt om å harmonisere forskriften med ny straffelov. Straffeloven av 2005 har ikke trådt i kraft ennå, men skal etter planen tre i kraft i løpet av 2015. I forslaget § 5 første ledd har vi derfor lagt inn henvisninger til den nye straffelovens bestemmelser som skal erstatte bestemmelsene det vises til i dagens forskrift. For å sikre at oppramsingen i ny forskrift stemmer med hva som skal anmerkes etter politiregisterloven § 39 når henvisningene der endres til ny straffelov, anbefaler direktoratet at forskriften trer i kraft samtidig med ny straffelov og endringer i politiregisterloven § 39.

Spørsmål 4: Er det behov for å regulere i forskrift hvilke overtredelser av straffebestemmelser som medfører yrkesforbud?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

Spørsmål 5: Har dere andre kommentarer til reguleringen av yrkesforbudet?

Ikke svart

4.7. Framgangsmåte ved ansettelse

4.7.1. Gjeldende rett

Dagens bestemmelse om framgangsmåte regulerer hva barnehageeier må gjøre når det gjelder politiattest i en ansettelsesprosess. Etter § 4 skal arbeidsgiver informere i stillingsutlysningen om at politiattest kreves. En slik attest skal ikke legges ved søknaden, og det er kun den som blir tilbudt stillingen som skal legge fram attest. Dette følger forutsetningsvis av politiregisterforskriften § 36-1 om hvem som kan få utstedt attest. Etter politiregisterforskriften § 37-1 «bør» søker få informasjon om kravet til attest gjennom utlysningen. Fjerde ledd i forskriften § 4 understreker at det må framgå av saksdokumentene at tilfredsstillende politiattest er levert.

Det framgår av rundskriv F-08/2006 at attesten «skal legges fram for ansettende myndighet. I private barnehager blir dette normalt barnehageeier eller styrer».

Forskriften § 4 andre ledd inneholder krav om at kommunen skal innhente politiattest av barnehagens eier ved godkjenning, mens tredje ledd regulerer adgangen til å kreve slik attest av barnehagelokalets eier. For omtale av disse reglene, se punkt 4.8 under.

4.7.2. Direktoratets vurderinger

Utdanningsdirektoratet mener at dagens bestemmelse er med på å gjøre kravene til barnehageeier i ansettelsesprosessen lett tilgjengelige, og foreslår å videreføre innholdet med ett tillegg. Vi vil presisere i forskriften at arbeidsgiver må opplyse om at anmerkninger på attesten kan føre til endring i tilbudet om stillingen, på samme måte som i forskrift til opplæringsloven § 15-1. Barnehagen må også anmerke i sine dokumenter knyttet til ansettelsen at den ansattes politiattest er innhentet og vurdert.

Kravet til attest i barnehageloven § 19 er knyttet til fast eller midlertidig ansettelse i barnehage. Av hensyn til barnas behov for beskyttelse, har direktoratet tidligere tolket reglene slik at politiattest må legges fram for hver enkelt barnehage der en person skal arbeide. Med en slik forståelse vil ikke en person bare kunne framlegge attest for et konsern når vedkommende blir ansatt for å arbeide i barnehage, for senere å arbeide i andre barnehager i samme konsern uten først å levere attest for disse barnehagene. Vi har imidlertid fått informasjon om at politiet ikke utsteder attest i tilfeller der det ikke foreligger et nytt ansettelsesforhold, jf. politiregisterforskriften § 36-1 nummer 3. Vi legger derfor til grunn at det kun kan stilles krav om politiattest når det foreligger et nytt ansettelsesforhold. Dette innebærer at personer som formelt er ansatt i barnehagekonsern, bemanningsbyråer eller som tilkallingsvikarer i kommunen, kun må levere attest når vedkommende blir ansatt.

Når det gjelder bytte av stilling innad i en barnehage, mener direktoratet at det kan være nødvendig å kreve ny attest for en person som allerede er ansatt i barnehagen og har levert attest tidligere. Vi foreslår derfor at personer som skal tiltre en ny stilling i samme barnehage ikke må levere ny attest etter forskriften, selv om stillingen lyses ut offentlig. Vi ber om høringsinstansenes syn på problemstillingen.

Spørsmål 6: Støtter dere forslaget til framgangsmåte ved ansettelse?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

Spørsmål 7: Bør det være krav om ny politiattest ved bytte av stilling innenfor samme barnehage når stillingen lyses ut offentlig?

✗ Nei

Kommentar

Det bør ikke være et krav, men en mulighet for barnehageeier å innhente ny politiattest ved bytte av stilling innenfor samme barnehage når stillingen har vært lyst ut offentlig. Dette begrunnes med at det kan oppstå situasjoner som gir grunnlag for å få bekreftet den ansattes egnethet for å arbeide i barnehage, jmf formålet med forskrift. Denne muligheten bør kunne gjelde også for ansatte som er ansatt første gang før 1995.

4.8. Godkjenning av barnehager

4.8.1. Gjeldende rett

Forskriften § 4 andre og tredje ledd og § 6 andre ledd regulerer politiattest ved godkjenning av barnehager. Bestemmelsene er et virkemiddel for å bidra til å hindre at barn utsettes for seksuelle overgrep i barnehagen.

Kommunen skal sørge for at det foreligger tilfredsstillende politiattest for eier hvis eier selv skal arbeide i eller oppholde seg regelmessig i barnehagen, jf § 4 andre ledd. Dette gjelder i dag kun for eier av private barnehager. Kommunen kan også kreve politiattest fra eier av barnehagens lokaler eller fra familiemedlemmer som er til stede i barnehagens åpningstid. Dette gjelder for både kommunale og private barnehager, jf. rundskriv F-08/2006.

Hvis det ikke legges fram tilfredsstillende politiattest for eier av privat barnehage eller familiemedlemmer, skal kommunen ikke gi godkjenning, jf. forskriften § 6 andre ledd. Ifølge merknadene til § 6 kan dette også gjelde politiattest fra eier av barnehagens lokaler eller fra familiemedlemmer som er hjemme i barnehagens/familiebarnehagens åpningstid. Formuleringen «ikke legges fram tilfredsstillende politiattest» omfatter både tilfeller der attesten har anmerkninger som faller inn under forskriften § 3 og der det ikke legges fram attest i det hele tatt.

4.8.2. Direktoratets vurderinger

Samling av bestemmelser

Det er kommunen som barnehagemyndighet som skal eller kan innhente attest etter § 4 andre og tredje ledd, og som skal nekte godkjenning etter § 6 andre ledd. Resten av dagens §§ 4 og 6 omhandler derimot yrkesforbudet og arbeidsgivers ansvar ved ansettelse. Direktoratet mener at det er naturlig å samle bestemmelsene i § 4 andre og tredje ledd og § 6 andre ledd i én bestemmelse om kommunens myndighetsrolle. Dette vil trolig gjøre reglene lettere å bruke for kommunen som godkjenningsmyndighet.

Krav om politiattest fra eier av lokaler og familiemedlemmer

I dag kan kommunen «kreve politiattest fra eier av barnehagens lokaler eller fra familiemedlemmer som er til stede i barnehagens/familiebarnehagens åpningstid», jf. forskriften § 4 tredje ledd. Som følge av at bestemmelsen bruker ordet «kan», har kommunen ikke plikt til å innhente attest for eier av barnehagens lokaler eller familiemedlemmer av barnehageeier eller eier av lokalene, i motsetning til for barnehageeier.

Både § 4 andre og tredje ledd i forskriften regulerer tilfeller hvor nærmere angitte personer har en viss fysisk tilstedeværelse i barnehagen. Et av virkemidlene for å forhindre overgrep mot barn er at man krever politiattest for de som er fysisk til stede i barnehagens lokaler. Eier av lokaler og hans eller hennes familiemedlemmer kan, i likhet med eier av barnehagens virksomhet og hans eller hennes familiemedlemmer, være mye til stede i barnehagen. Det betyr at barna kan ha like stort behov for vern overfor eier av lokalene som overfor barnehageeier.

Når kommunen kan velge om den skal innhente politiattest for eier av lokalene, er barnas vern avhengig av om kommunen velger å innhente det eller ikke. Hvis en kommune ikke velger å innhente attest fra eier av lokalene, kan barnas vern mot overgrep være svekket. I tillegg kan det være ulik praksis mellom kommuner. For at vernet skal være likt for alle barn som går i barnehage, mener direktoratet at det bør innhentes politiattest for eier av lokalene hvis vedkommende har mulighet til å være i direkte kontakt med barna i barnehagen.

På bakgrunn av vurderingene ovenfor, mener vi at det er gode grunner til at kommunen ved godkjenningen ikke bare skal kreve attest fra eier av barnehagevirksomheten, men også fra eier av lokalene og familiemedlemmer av begge eiere. Vi har derfor laget et forslag til bestemmelse som pålegger kommunen å kreve attest fra alle disse personene, se forslaget § 6 første ledd. Etter forslaget skal kommunen kun kreve attest når personene har mulighet til å være i direkte kontakt med barna i barnehagen. Vi ber om innspill fra høringsinstansene på om det er behov for å pålegge kommunene å innhente attest disse personene.

Ikke bare private barnehager

I dagens § 4 andre ledd er det kun krav om at eier av private barnehager som arbeider eller oppholder seg i barnehagen, må framvise politiattest. Direktoratet mener at behovet for vern av barna er tilsvarende i kommunale barnehager og foreslår derfor at krav om attest for eier av virksomheten, lokalene og familiemedlemmer av disse også skal gjelde for kommunale barnehager.

Et krav om politiattest for eier av en kommunal barnehage kan være upraktisk fordi det kan være vanskelig å fastslå hvilke personer i kommunen dette vil omfatte. Vi mener det avgjørende her vil være hvem i kommunen som utøver eierrollen dersom den er delegert fra kommunestyret. Kravet om attest vil kun aktualiseres hvis den eller de som utøver eierrollen, oppholder seg eller har en innflytelse som gir mulighet til å være i direkte kontakt med barna i barnehagen, jf. forslagets § 6 første ledd. Vi ber om tilbakemelding fra høringsinstansene på denne problemstillingen.

Spørsmål 8: Bør kommunen ved godkjenning av barnehager ha plikt til å innhente attest for eier av barnehagelokalene og familiemedlemmer, i tillegg til eier av barnehagevirksomheten? Hvorfor/hvorfor ikke?

Vet ikke

Kommentar

I forhold til spm om innhenting av attest fra familiemedlemmer, må det defineres hvem som i denne sammenheng regnes som familiemedlemmer.

Vi er usikre ifht dette spørsmålet. Om det fortsatt skal vektlegges at attest skal innhentes dersom de har mulighet til å oppholde seg i barnehagen i dens åpningstid, vil dette redusere behovet for attester. Spørsmålet vil fortsatt ligge i å definere hva det betyr "å ha mulighet til". I dette spørsmålet er vi usikre.

Spørsmål 9: Bør kravet om å levere attest ved godkjenning være det samme for kommunale og private barnehager? Hvorfor/hvorfor ikke?

✕ Nei

Kommentar

Styrerne i de kommunale barnehagene er barnehageeiers representant både ifht barnehagedriften og som eier av lokalene. De har allerede et krav om å levere politiattest. Det vil etter vårt syn ikke være behov for ytterligere krav om innhenting av attest i de kommunale barnehagene. I de tilfeller hvor kommunal barnehage driftes i leide private lokaler, kan det imidlertid være en hensikt å innhente attest.

4.9. Virkninger av anmerkninger på attesten

4.9.1. Gjeldende rett

I forskriften § 6 står det i dag at personer som «ikke kan framlegge tilfredsstillende politiattest, er utelukket fra arbeid i barnehager». Det følger av merknadene til bestemmelsen at en attest ikke er «tilfredsstillende» dersom den ikke legges fram eller dersom den viser merknader som nevnt i forskriften § 3.

Paragraf 6 andre ledd sier at kommunen skal nekte godkjenning av barnehagen hvis det ikke legges fram tilfredsstillende politiattest for eier eller familiemedlemmer, jf. forskriften § 4 annet ledd. Hvis kommunen velger å

kreve attest for personer nevnt i § 4 tredje ledd og den inneholder anmerkning som nevnt i § 3, skal kommunen også nekte godkjenning, jf. merknadene til bestemmelsen.

4.9.2. Direktoratets vurderinger

Det følger av barnehageloven § 19 tredje ledd at det kun er personer som er «dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige», som er utelukket fra arbeid i barnehagen. Etter § 19 tredje ledd andre punktum må konsekvensene av andre anmerkninger på politiattesten vurderes i det enkelte tilfellet.

Begrepet «tilfredsstillende» er tatt ut av barnehageloven § 19, og direktoratet mener at § 6 i dagens forskrift ikke lenger er tilstrekkelig harmonisert med § 19. Hvis forskriften skal ha en bestemmelse om virkningen av ikke tilfredsstillende politiattest, bør den legges nærmere opp til barnehageloven § 19 tredje ledd og angi hvordan ulike anmerkninger skal vurderes.

Direktoratet foreslår å skille ut reglene som gjelder for kommunen som barnehagemyndighet ved godkjenning i en egen bestemmelse, se punkt 4.8.2 over og forslaget til § 6. Bestemmelsen vil inneholde plikt for kommunen til å innhente attest for visse personer før godkjenning gis, samt konsekvenser av eventuelle anmerkninger på attester som kommunen mottar.

Etter endringene i barnehageloven § 19 er personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, «utelukket fra fast eller midlertidig ansettelse i barnehager». Det lovfestede yrkesforbudet er med andre ord kun koblet til ansettelse. I alle andre tilfeller er det ikke et absolutt yrkesforbud. Konsekvensene av anmerkninger må i stedet vurderes konkret av barnehageeier eller kommunen. Direktoratet mener at formuleringene i § 19 tredje ledd første og andre setning gjør at vi ikke har hjemmel for å kreve at kommunen skal nekte godkjenning dersom eier eller andre er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige. Hvis attest er levert, er det kun hjemmel for å kreve at kommunen skal nekte godkjenning dersom vedkommende er ansatt i barnehagen og dermed omfattes av § 19 tredje ledd første setning, jf. første ledd. Vi foreslår derfor at kommunen ved godkjenning skal ha plikt til å innhente attest for visse personer, men at kommunen må gjøre en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle av om anmerkningene skal føre til avslag på søknad om godkjenning eller ikke.

Videre foreslår direktoratet en ny bestemmelse som gjelder for tilfellene der det er barnehageeier som innhenter attest, se forslag til § 5. Bestemmelsen vil angi konsekvensene av anmerkninger for tilfellene der barnehageeier skal innhente attest etter barnehageloven § 19 første ledd og tilfellene der barnehageeier kan innhente, jf. § 19 andre ledd. Det er kun i de førstnevnte tilfellene at anmerkning om dom for seksuelle overgrep fører til et absolutt yrkesforbud etter loven.

Spørsmål 10: Har dere kommentarer til forslaget til regulering av virkninger av anmerkninger når - barnehageeier skal gjøre vurderingen (forslagets § 5) - kommunen som godkjenningsmyndighet skal gjøre vurderingen (forslagets § 6 andre ledd)?

Kommentar

Vi støtter forslaget på dette punktet.

4.10. Behandling av politiattest og taushetsplikt

4.10.1. Gjeldende rett

Reglene om behandling av politiattest i barnehager og taushetsplikt følger i dag av forskriften § 5. Innhentet attest skal makuleres umiddelbart etter at den har vært brukt i ansettelsessaken eller ved godkjenningen. Den som får kjennskap til opplysninger gjennom en politiattest, plikter å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysningene på noen som helst måte. Reglene i dagens forskrift er tilnærmet identiske med bestemmelsene om makulering og taushetsplikt i forskrift til opplæringsloven kapittel 15.

Politiregisterloven og politiregisterforskriften inneholder også regler om oppbevaring, tilintetgjøring og taushetsplikt, se loven §§ 47 og 50 og forskriften § 37-2, som i hovedsak tilsvarer dagens regulering på barnehageområdet. Politiattester kan bare oppbevares så lenge det er nødvendig for formålet med politiattesten, jf. politiregisterforskriften § 37-2. Attester som ikke lenger er nødvendig for formålet, skal tilintetgjøres. Attesten kan uansett ikke oppbevares etter at vedkommende slutter i stillingen som gir grunnlaget for vandelskontrollen.

4.10.2. Direktoratets vurderinger

Flere fylkesmannsembeter har kommet med innspill om at regelen om makulering kan være i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av arkivloven. Riksarkivet har truffet kassasjonsvedtak for politiattester. Det innebærer at attestene ikke skal leveres til et arkivdepot, men kan makuleres når det ikke lenger er behov for dem. Som følge av kassasjonsvedtaket er en regel om makulering ikke i strid med arkivloven.

Vi har videre vurdert om det er behov for dobbeltregulering av bestemmelser om makulering og taushetsplikt i egen forskrift til barnehageloven, når tilsvarende regler følger av politiregisterloven med forskrift. Etter direktoratets vurdering foreligger det et slikt behov, blant annet ut ifra hensynet til lett tilgjengelig og konsekvent regelverk for sektor, samt for å unngå tvil om og ulik praktisering av regelverket.

Forslaget til ny forskrift inneholder derfor regler om behandling av politiattest og taushetsplikt på samme måte som gjeldende forskrift, se § 7. Forskrift til opplæringsloven §§ 15-2 og 15-3 inneholder også regler om dette. For å sikre sammenhengen med de generelle reglene i politiregisterregelverket, har vi valgt å henvise i forskriftsteksten til de relevante bestemmelsene i politiregisterloven eller -forskriften. I tillegg gjengir vi krav som vi mener det er særlig viktig at barnehageeier og kommunen har kunnskap om av hensyn til personvernet.

En politiattest kan som nevnt kun oppbevares så lenge det er nødvendig for formålet med attesten. I denne sammenheng er formålet med attester som er innhentet med hjemmel i barnehageloven § 19, å få informasjon for å kunne ta stilling til om en person skal ansettes eller en barnehage skal godkjennes, se formuleringen i dagens forskrift § 5 første ledd. Formålet kan også være å gjøre en vurdering av en person nevnt i barnehageloven § 19 andre ledd. Så snart oppbevaringen ikke lenger er nødvendig for formålet, skal attesten tilintetgjøres. Vi viderefører derfor kravet i forskriften § 5 om umiddelbar makulering. Innholdet skal samsvare med politiregisterforskriften § 37-2. Ordet «umiddelbart» er endret til «straks», slik som i forskrift til opplæringsloven § 15-2, men innebærer ingen realitetsendring.

I tillegg har vi videreført dagens bestemmelse om taushetsplikt etter sitt innhold. Opplysningene som framgår av en politiattest, er sensitive personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b, noe som taler for at bevaring av taushet er spesielt viktig. Noe annet vil være svært inngripende for den enkelte søker. Etter direktoratets syn er det utelukkende de som trenger opplysningene i en politiattest for å kunne ta stilling til spørsmål om ansettelse eller godkjenning, som bør få innsyn i denne.

Spørsmål 11: Støtter dere forslaget til regler i forskriften om behandling av politiattest og taushetsplikt?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.11. Andre vurderinger

4.11.1. Fornyhet vandelskontroll

Barnehageloven § 19 og forskriften inneholder regler om politiattest før ansettelse, men har ikke regler om attest i det løpende ansettelsesforholdet. Av hensynet til barnas behov for beskyttelse, kan både barnehageeier og kommunen som myndighet ha behov for opplysninger om nye straffbare forhold etter at attesten er utstedt.

Politiregisterloven § 43 åpner for at arbeidsgiver eller annen mottaker av opprinnelig politiattest kan forsikre seg om at kravene til personensandel fremdeles er oppfylt. Grunnvilkåret for slik fornyet vandelskontroll er at det må foreligge en allerede utlevert attest for personen. Dette innebærer at arbeidsgiver eller annen mottaker har anledning til å forvisse seg om at kravene til vedkommendesandel fremdeles er oppfylt, for eksempel dersom arbeidsgiver har fått tilgang til informasjon som gir han grunn til å tro at det foreligger nye opplysninger av betydning for innholdet i attesten. Politiet kan ikke utlevere andre opplysninger enn det som framgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten. Det betyr at man bare kan få opplysninger om straffbare forhold som nevnt i politiregisterloven § 39.

I forbindelse med endringen av barnehageloven § 19 foreslo Kunnskapsdepartementet å henvise til politiregisterloven § 43 direkte i § 19. Etter høringen vurderte departementet imidlertid at en slik henvisning var overflødig, ettersom barnehagen allerede har en adgang til å få nye opplysninger med hjemmel i politiregisterloven. Direktoratet vet at mange kommuner og barnehager ikke er klar over denne adgangen til å få nye opplysninger om ansatte eller andre som oppholder seg i barnehagen. Kunnskap om en slik mulighet kan potensielt være svært viktig for barnas sikkerhet i barnehagen. Vi foreslår derfor at det inntas en henvisning til politiregisterloven § 43 i forskriften, se forslaget § 8.

Spørsmål 12: Er det behov for en henvisning i forskriften til muligheten for fornyet vandelskontroll?

✓ Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.11.2. Attest for personer som har bodd i andre land

I forskriftsarbeidet har direktoratet ikke vurdert et krav om attest for personer fra utlandet. Bakgrunnen er at barnehageloven § 19 inneholder krav om politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Med politiattest etter politiregisterloven, herunder barneomsorgsattester, menes norsk attest med opplysninger som finnes i det norske strafferegisteret. Kravet om politiattest i § 19 er dermed kun et krav om norsk attest, og det kan ikke kreves framleggelse av attester utstedt i andre land.

Departementet vurderte problemstillinger knyttet til personer som har bodd i andre land i Prop. 120 L (2012-2013) punkt 3.5.7, men valgte ikke å innføre ytterligere krav om attest eller krav om botid. Det er derfor kun hjemmel for å kreve utenlandsk attest for personer som søker om godkjenning som styrer/pedagogisk leder i Norge på bakgrunn av utenlandske yrkeskvalifikasjoner.

4.12. Økonomiske, administrative og andre konsekvenser

Forslaget er i hovedsak en videreføring av gjeldende regulering i forskrift om politiattest i barnehager. Direktoratet foreslår noen endringer og presiseringer sammenlignet med dagens forskrift. Blant annet foreslår vi å fjerne unntaket for politiattest for personer med vikariater under 14 dager, noe som vil medføre en viss økning i administrasjon for politiet og barnehageeier.

Forslaget innebærer at barnehageeier må gjøre noen flere skjønnsmessige vurderinger enn gjeldende forskrift legger opp til, men noen av vurderingene skyldes nye formuleringer i barnehageloven § 19. Når det gjelder kommunen som godkjenningsmyndighet, må den potensielt innhente attest for flere personer enn etter gjeldende forskrift samt gjøre en konkret vurdering av alle anmerkninger på attester den innhenter. Dette kan føre til noen flere klagesaker. Samlet sett antar vi at endringene som foreslås ikke vil medføre vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

5. Forslag til ny forskrift om politiattest i barnehager

Forskrift om politiattest i barnehager

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet xx.xx.2015 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) § 19 fjerde ledd.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder alle godkjente og godkjenningspliktige barnehager.

§ 2 Krav om politiattest

Kravet om å legge fram politiattest etter barnehageloven § 19 første ledd gjelder før personen begynner å arbeide i barnehage.

I vurderingen av om det skal innhentes politiattest for personer som nevnt i barnehageloven § 19 andre ledd, skal barnehageeier og kommunen som barnehagemyndighet legge vekt på om oppholdet eller innflytelsen gir vedkommende mulighet til å være i direkte kontakt med barna.

§ 3 Krav til attesten

Politiattesten skal ikke være eldre enn tre måneder når den leveres til mottaker.

§ 4 Framgangsmåte ved ansettelse

Arbeidsgiver skal i utlysningsteksten gjøre søkere oppmerksom på at det vil bli krevd politiattest ved ansettelse, men at denne ikke skal legges ved søknaden. Attest skal kun kreves av den søkeren som får tilbud om stillingen. Det skal i tilbudet tas forbehold om at anmerkninger på politiattesten kan føre til endring i tilbudet om stilling. Politiattest skal foreligge før arbeidstakeren tiltrer stillingen.

Det skal framgå av saksdokumentene at søker som tiltrer stillingen har levert politiattest til arbeidsgiver.

§ 5 Yrkesforbud og egnethet

Personer som ikke legger fram politiattest eller legger fram politiattest som viser dom for overtredelse av straffeloven §§ 299, 301, 302, 303, 304, 305, 306 og 311, er utelukket fra fast eller midlertidig ansettelse i barnehage.

Hvis en politiattest viser andre anmerkninger, må barnehageeier vurdere om anmerkningen gjør personen uegnet til å arbeide i barnehagen.

§ 6 Godkjenning av barnehage

Kommunen skal ved godkjenning av barnehagen innhente politiattest fra eier av barnehagen, eier av barnehagens lokaler og deres familiemedlemmer, hvis vedkommende har mulighet til å være i direkte kontakt med barna i barnehagen.

Kommunen skal vurdere anmerkninger på attesten i det enkelte tilfellet.

Det skal framgå av kommunens saksdokumenter at politiattest er levert.

§ 7 Behandling av politiattest og taushetsplikt

Politiattesten skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende. Den skal makuleres straks etter at den har vært brukt til det formålet den er innhentet for, jf. politiregisterforskriften § 37-2.

Den som får kjennskap til opplysninger i en politiattest, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysningene, jf. politiregisterloven § 47.

§ 8 Fornyet vandelskontroll

Fornyet vandelskontroll kan foretas i samsvar med politiregisterloven § 43.

§ 9 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft xx.xx.2015. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 16. desember 2005 nr. 1509 om politiattest i henhold til barnehageloven, fastsatt med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) § 19 fjerde ledd.

6. Merknader til bestemmelsene i forslaget

Til § 1 Virkeområde

Bestemmelsen er en videreføring av virkeområdet i dagens forskrift. Forskriften gjelder for ordinære barnehager, familiebarnehager og åpne barnehager som enten er godkjent etter barnehageloven § 10 eller § 11, eller godkjenningsspliktig etter § 6.

Til § 2 Krav om politiattest

Første ledd

Første ledd er en presisering av kravet til politiattest i barnehageloven § 19 første ledd. Ingen kan ansettes fast eller midlertidig uten først å legge fram politiattest for arbeidsgiver. Politiattesten må være levert og vurdert før personen begynner å arbeide i barnehage.

Plikten til å levere attest gjelder alle som skal ansettes fast eller midlertidig for å arbeide i barnehage, og er ikke avhengig av lengden på ansettelsesforholdet. Det avgjørende for når det kreves attest er dermed om det etableres et ansettelsesforhold. Attest må framlegges selv om vedkommende har vært ansatt i en annen barnehage tidligere. Personer som har framlagt attest for å arbeide i skole, må også legge fram attest hvis vedkommende senere blir ansatt i barnehage.

Det er i denne sammenhengen uten betydning om vedkommende er ansatt for å jobbe direkte med barna i barnehagen eller ikke. Kravet om attest før ansettelse gjelder med andre ord både for personer som skal jobbe direkte med barna og for personer som for eksempel skal drive renhold av barnehagen, utføre vaktmestertjenester i barnehagen eller være kjøkkenpersonell i barnehagen.

Andre ledd

Barnehageloven § 19 andre ledd gir barnehageeier og kommunen som barnehagemyndighet en adgang til å kreve politiattest for personer som regelmessig oppholder seg i barnehagen eller som har vesentlig innflytelse på barnehagens drift. Det sentrale vurderingstemaet for om attest skal kreves for disse personene er om oppholdet eller innflytelsen gir vedkommende mulighet til å være i direkte kontakt med barna, jf. Prop. 120 L (2012-2013) punkt 3.5.2. Begrunnelsen er at det er personer som har mulighet til direkte kontakt med barna, som potensielt kan begå overgrep eller ha skadelig innflytelse på dem. Vurderingstemaet er det samme uansett hvilken personkategori i § 19 andre ledd vedkommende faller inn under.

Med regelmessig opphold menes om vedkommende vil oppholde seg i barnehagen jevnlig eller over tid. For personer med vesentlig innflytelse på barnehagens drift stilles det ikke noe krav om at oppholdet i barnehagen er regelmessig.

Bestemmelsen gjelder både barnehageeier og kommunen som barnehagemyndighet sin vurdering av om attest skal innhentes, jf. barnehageloven § 19 andre ledd. Når det gjelder hvem kommunen skal kreve attest av ved godkjenningen av barnehagen, se § 6 første ledd.

Studenter som er under øvingsopplæring i barnehager, omfattes av barnehageloven § 19 andre ledd, og barnehageeier har adgang til å kreve attest av disse. Dette gjelder selv om de har levert attest i forbindelse med opptak til studiet, jf. forskrift 31. januar 2007 nr. 173 om opptak til høyere utdanning § 6-1.

Til § 3 Krav til attesten

Kravet om at attesten ikke skal være eldre enn tre måneder er en videreføring fra tidligere forskrift. Med dette sikrer man at nyere siktelser, tiltaler, vedtagelser og domfellelser kommer med. Personen som attesten gjelder, må levere den til mottaker senest tre måneder etter utstedelse.

Kravet gjelder alle attester som kan kreves med hjemmel i § 19 og forskriften, herunder attester for personer som oppholder seg regelmessig i barnehagen og attester som kommunen som barnehagemyndighet skal eller kan kreve.

Til § 4 Framgangsmåte ved ansettelse

Første ledd

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av tidligere forskrift § 4 første og fjerde ledd. Noen formuleringer er endret, blant annet for å samsvare med tilsvarende bestemmelse for ansatte i skolen, se forskrift til opplæringsloven § 15-1.

Politiattesten skal legges fram for arbeidsgiver/ansettende myndighet. I private barnehager er dette normalt barnehageeier eller styrer hvis styrer handler på vegne av eier. Personer som skal arbeide i barnehage og formelt er ansatt i kommunen, et barnehagekonsern, et vikarbyrå eller lignende, skal også levere attest til arbeidsgiver ved ansettelse.

Politiattesten skal ikke legges ved søknadspapirene, men framlegges før stillingen kan tiltres. Dette følger også forutsetningsvis av politiregisterforskriften § 36-1 nummer 3. Det må framgå i utlysningen av stillingen at slik attest vil bli krevd av den man ønsker å ansette. Søker skal også gjøres oppmerksom på at attesten ikke skal sendes med søknaden. Denne type opplysninger kan kun kreves av den som skal arbeide i barnehagen, med andre ord av den som barnehageeier ønsker å ansette.

Stillingen blir tilbudt under forutsetning av at attesten ikke viser anmerkninger som enten fører til utelukkelse fra ansettelse eller som gjør den som er tilbudt stillingen uegnet etter barnehageeiers vurdering. Den som er tilbudt stillingen, har ikke fått stillingen endelig før attesten er framlagt og vurdert av arbeidsgiver. Det er arbeidssøkeren selv som må innhente politiattesten, jf. politiregisterloven § 44.

Det avgjørende for når det kreves attest er om det etableres et ansettelsesforhold. Bytte av stilling innad i en barnehage utløser ikke krav om ny attest, selv om stillingen lyses ut offentlig.

Andre ledd

Barnehagen må i sine dokumenter knyttet til ansettelsen anmerke at den ansattes politiattest er innhentet og vurdert. Barnehagen skal av personvern hensyn ikke anmerke hva som står i attesten.

Til § 5 Yrkesforbud og egnethet

Første ledd

Bestemmelsen presiserer at personer som ikke legger fram politiattest, eller legger fram politiattest med bestemte anmerkninger, er utelukket fra ansettelse. Bestemmelsene definerer hvilke overtredelser som regnes som «seksuelle overgrep mot mindreårige» i barnehageloven § 19 tredje ledd. Omfanget av yrkesforbudet er en videreføring av tidligere forskrift § 3 andre ledd, men henvisningene er endret for å vise til straffebudene i den nye straffeloven. I tillegg er § 306 i straffeloven av 2005, som tilsvarende § 201a i den gamle straffeloven, tatt med. Denne bestemmelsen gjelder avtale om møte med et barn under 16 år for å begå seksuelt overgrep, noe som ble kriminalisert i 2007.

Yrkesforbudet i § 19 tredje ledd gjelder kun personer som er domfelt. Personer som er siktet eller tiltalt for overtredelse av bestemmelser nevnt her, vil i praksis få et midlertidig ansettelsesforbud inntil saken er avgjort, selv om de formelt kan ansettes etter loven.

Straffeloven §§ 299, 301, 302 og 303 gjelder seksuell omgang med barn under 14 eller 16 år. Straffeloven § 304 gjelder seksuell handling med barn under 16 år. Straffeloven § 305 gjelder seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år. Straffeloven § 306 gjelder avtale om møte med barn under 16 år for å begå seksuelt overgrep. Straffeloven § 311 gjelder framstilling av seksuelle overgrep mot barn eller framstilling som seksualiserer barn.

Hvis en person på grunn av andre straffbare forhold er uegnet til å arbeide i barnehage, kan retten til å inneha slik stilling fradømmes, jf. straffeloven § 56.

Andre ledd

Bestemmelsen regulerer barnehageeiers vurdering av personer i forkant av ansettelsen når attesten viser andre anmerkninger enn dom for seksuelle overgrep mot mindreårige, og er en utdyping av barnehageloven § 19 tredje ledd andre setning. Dersom vedkommende har anmerkninger på politiattesten som ikke ubetinget utelukker vedkommende fra å arbeide i barnehage, vil det være opp til barnehageeier å vurdere hvilken betydning anmerkningen skal få.

Barnehageeier må vurdere om anmerkningen gjør personen uegnet til å arbeide i barnehagen. Det er barnehageeiers ansvar å se eventuelle anmerkninger på politiattester i sammenheng med de opplysninger som framkommer i intervju og gjennom referanser. Forarbeidene til § 19 (Prop. 120 L (2012-2013) punkt 3.5.4) angir følgende momenter som kan ha betydning i vurderingen: Type anmerkning, hvor lang tid det er gått siden forholdet og vedkommendes alder på det aktuelle tidspunktet.

En tilsvarende vurdering må for øvrig gjøres i de tilfellene hvor barnehageeier har krevd inn politiattest etter barnehageloven § 19 andre ledd, og den viser seg å ha merknader. I disse tilfellene må alle anmerkninger vurderes konkret fordi det lovfestede yrkesforbudet kun gjelder personer som skal ansettes, og ikke andre personer som oppholder seg i barnehagen eller har innflytelse på barnehagens drift.

Til 6 Godkjenning av barnehage

Første ledd

Kravet til kommunen om å innhente attest gjelder eier av barnehagen, eier av barnehagens lokaler og familiemedlemmer av begge, og gjelder både ved godkjenning av kommunale og private barnehager. Kommunen skal kun kreve attest av en eller flere av disse personene hvis vedkommende har mulighet til å være i direkte kontakt med barna i barnehagen. Attesten skal i så fall foreligge før godkjenning gis. Bestemmelsen må ses i sammenheng med barnehageloven § 19 andre ledd og forskriften § 2 andre ledd. Det avgjørende er om oppholdet eller innflytelsen gir vedkommende mulighet til å være i direkte kontakt med barna.

At barnehageeier allerede har startet eller driver flere barnehager, er ikke grunnlag for å slippe å levere attest dersom vedkommende skal arbeide i den nye barnehagen. Eier skal da levere attest på lik linje med andre som skal arbeide eller oppholde seg i barnehagen. Der barnehagen eies av en juridisk person, for eksempel et aksjeselskap, skal politiattest kreves framlagt av personene som står bak selskapet hvis de har mulighet til å være i direkte kontakt med barna.

Andre ledd

Kommunen skal, i forbindelse med behandlingen av søknad om godkjenningen av barnehagen, vurdere anmerkninger på attester til personer nevnt i første ledd. Kommunen skal ikke godkjenne barnehager dersom attest er krevd, men ikke levert. Kommunen skal heller ikke godkjenne barnehager der personer nevnt i § 6 første ledd skal ha et ansettelsesforhold i barnehagen og leverer attest med anmerkninger som nevnt i § 5 første ledd. I andre tilfeller skal kommunen vurdere om anmerkningene skal føre til avslag på søknad om godkjenning av barnehagen eller ikke, jf. barnehageloven § 19 tredje ledd andre setning.

Vurderingen av politiattest ved godkjenning er en del av godkjenningen etter barnehageloven §§ 10 og 11. Det følger av barnehageloven § 10 og forskrift om familiebarnehager § 7 at vedtak om godkjenning kan påklages til fylkesmannen.

Kommunen kan som barnehagemyndighet kreve politiattest etter barnehageloven § 19 andre ledd for andre personer som regelmessig oppholder seg i barnehagen eller har vesentlig innflytelse på barnehagens drift, jf. barnehageloven § 19 andre ledd. Kommunens adgang etter § 19 andre ledd er ikke begrenset til godkjenningstidspunktet, og kan

omfatte også andre personer enn dem som er nevnt i forskriften § 6 første ledd hvis vilkårene i § 2 andre ledd er oppfylt.

Det innebærer at kommunen kan kreve politiattest for visse personer etter at godkjenning er gitt. I vurderingen av om kommunen som barnehagemyndighet skal innhente attest for personer nevnt i § 19 andre ledd etter godkjenningen, skal kommunen legge vekt på om oppholdet eller innflytelsen gir vedkommende mulighet til å være i direkte kontakt med barna, jf. forskriften § 2 andre ledd. Hvis politiattesten viser anmerkninger, må kommunen vurdere disse konkret. Kommunen kan ved tilsyn vurdere om forholdene i barnehagen er uforsvarlige, jf. barnehageloven § 16.

Tredje ledd

Godkjenningsmyndigheten må sørge for å gjøre påtegning i sine papirer om at attest er innhentet og vurdert. Påtegningen skal av hensyn til etterprøvbarehet og kontroll dateres og signeres.

Til § 7 Behandling av politiattest og taushetsplikt

Første ledd

Regelen er innholdsmessig en videreføring av tidligere forskrift § 5 første ledd. Ordet «umiddelbart» er endret til «straks», men innebærer ingen realitetsendring. Attesten skal ikke oppbevares i barnehagen eller i kommunen over tid, men skal makuleres straks etter at den er brukt til formålet den er innhentet for, jf. politiregisterloven § 50 og politiregisterforskriften § 37-2.

En politiattest kan kun oppbevares så lenge det er nødvendig for formålet med attesten. Så snart den har vært brukt til det formålet den er innhentet for, skal mottakeren makulere/tilintetgjøre den. Formålet med attester innhentet med hjemmel i barnehageloven § 19 er å få informasjon for å kunne ta stilling til om en person skal ansettes eller en barnehage skal godkjennes, se formuleringen i dagens forskrift § 5 første ledd. Formålet kan også være å gjøre en vurdering av en person nevnt i barnehageloven § 19 andre ledd.

Attesten skal med andre ord ikke oppbevares i barnehagen eller i kommunen over tid. Kravet om makulering gjelder etter at attesten har vært benyttet i en ansettelsessak, ved godkjenning av en barnehage eller i andre tilfeller der barnehageeier eller kommunen har innhentet attest i medhold av barnehageloven § 19. Makulering skal skje uavhengig av om attesten inneholder anmerkninger eller ikke og uavhengig av hvilke anmerkninger som framkommer. Dette er begrunnet i personvern hensyn.

Attesten skal ikke returneres til søker. Tilbakelevering av politiattest vil være i strid med politiregisterforskriften 20. september 2013 nr. 1097 § 37-2. Begrunnelsen for dette er å forebygge eventuelt misbruk fra søkers side.

Andre ledd

Regelen er innholdsmessig en videreføring av tidligere forskrift § 5 andre ledd. Det er viktig at uvedkommende ikke får adgang til eller kjennskap til opplysninger i politiattesten. Forskriftens bestemmelse legger opp til en generell plikt til å bevare taushet om opplysninger fra politiattester, jf. forvaltningsloven §§ 13 - 13e og politiregisterloven § 47.

Opplysningene som framgår av en politiattest, er sensitive personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b. Bevaring av taushet er derfor spesielt viktig. Det er kun de som trenger opplysningene i en politiattest for å kunne ta stilling til spørsmål om ansettelse eller godkjenning, som bør få innsyn i denne. Dette innebærer at «uvedkommende» i forskriftens forstand er alle andre enn de som faktisk skal ta stilling til ansettelses- eller godkjenningsspørsmålet.

Tidligere forskrift § 5 andre ledd inneholdt en henvisning til straffeloven § 121. Denne henvisningen er tatt ut av forslaget til ny forskrift fordi det allerede er vist til straffebestemmelsen i politiregisterloven § 47. Det betyr at enhver som bryter taushetsplikten om opplysninger i en politiattest, fremdeles kan straffes etter gjeldende straffelov § 121 eller ny straffelov av 2005 § 209.

Straffeloven av 2005 § 209 første og andre ledd lyder:

«Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som røper opplysning som han har taushetsplikt om i henhold til lovbestemmelse eller forskrift, eller utnytter en slik opplysning med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning.

Første ledd gjelder tilsvarende ved brudd på taushetsplikt som følger av gyldig instruks for tjeneste eller arbeid for statlig eller kommunalt organ.»

Til § 8 Fornytt vandelskontroll

Bestemmelsen inneholder en henvisning til politiregisterlovens regler om adgang til fornytt vandelskontroll. Henvisningen er tatt inn av tilgjengelighetshensyn.

Politiregisterloven § 43 åpner for at arbeidsgiver eller annen mottaker av opprinnelig politiattest kan forsikre seg om at kravene til arbeidstakers vandel fremdeles er oppfylt. Grunnvilkåret for slik fornytt vandelskontroll er at det må foreligge en allerede utlevert attest for personen. Dette innebærer blant annet at dersom arbeidsgiver har mottatt politiattest i forbindelse med en ansettelse, kan han senere be politiet om eventuelle nye opplysninger av betydning. Det kan ikke utleveres andre opplysninger enn det som fremgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten. Det betyr at man bare kan få opplysninger om straffbare forhold nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd.

Til § 9 Ikrafttredelse

Ingen merknader.

Spørsmål 13: Samlet sett - hva mener dere om forslaget til ny forskrift?

+ Positiv

Ingen kommentar fra instansen

Ingen generell kommentar fra instansen

Vennlig hilsen

Annemarie Bechmann Hansen
divisjonsdirektør

Einar Simonsen Plahter
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.